

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

SECRETARIAAT KIESRAAD

Datum
15 november 2016

Ons kenmerk
2016-0000697435

Uw kenmerk
2016-0000489615

Blad
1 van 3

Aantal bijlagen
0

Bezoekadres
Herengracht 21
2511 EG Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

Onderwerp

Advies inzake ontwerp-amvb tot wijziging van het Kiesbesluit (permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen)

1. Inleiding

Bij brief van 29 september 2016 deed u de Kiesraad ter advisering toekomen bovengenoemde ontwerp-amvb tot wijziging van het Kiesbesluit. Deze ontwerp-amvb vormt de uitwerking van het op 27 september door de Eerste Kamer aanvaarde wetsvoorstel tot wijziging van de Kieswet in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen).¹

2. Samenvatting

De Kiesraad stemt in algemene zin in met de voorgestelde uitwerking van de Wet permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen. Wel wordt het van belang geacht dat aanvragen tot permanente registratie door in het buitenland wonende personen in alle gevallen elektronisch kunnen worden ingediend, en niet slechts enkel in geval van indiening bij burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage. Aangedrongen wordt voorts op een nadere onderbouwing van de noodzaak tot registratie van het burgerservicenummer (verder te noemen: BSN). Niet geheel duidelijk is wat wordt verstaan onder 'geldige Nederlandse identiteitskaart'. Met het oog op de uitvoeringspraktijk dringt de Raad erop aan te geven of hiermee, zoals de Raad vermoedt, ook wordt bedoeld op het Nederlandse paspoort. Indien dat zo is, is het wenselijk dit in de tekst van de regeling tot uitdrukking te brengen. Ook vraagt de Raad nader aan te geven wat de gevolgen zijn, indien een in Nederland wonende kiezer die verwacht op de dag van stemming in het buitenland te verblijven, in zijn aanvraagformulier om per brief te stemmen verzoekt de briefstembescheiden naar

¹ Voorstel van Wet tot wijziging van de Kieswet in verband met het vereenvoudigen van de procedure voor registratie als kiezer voor Nederlanders die in het buitenland wonen (Kamerstukken I 2015-2016, 34 384, A).

Datum
15 november 2016

Kenmerk
2016-0000697435

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
2 van 3

zijn huisadres in Nederland te sturen in plaats van naar een adres in het buitenland, zoals wettelijk vereist.

3. De registratie

In het buitenland wonende personen kunnen zich voortaan door middel van een daartoe strekkend verzoek laten opnemen in het permanente register voor Tweede Kamerverkiezingen en verkiezingen voor de Nederlandse leden van het Europees Parlement, alsmede voor referenda als bedoeld in de Wet raadgevend referendum. In artikel D 2 van de Kieswet wordt geregeld welke gegevens een permanente registratie dient te bevatten. In dat verband wordt onder meer melding gemaakt van het BSN 'indien van toepassing'. De Kiesraad wijst erop dat het BSN een bijzonder persoonsgegeven is, dat enkel mag worden gevraagd als daarvoor een voldoende wettelijke basis is, als het noodzakelijk is voor het doel waarvoor het wordt gevraagd en dat doel moet niet zonder dat gegeven ook kunnen worden bereikt. Vermelding van het BSN zal identificatie van personen ongetwijfeld vergemakkelijken, maar toch rijst de vraag of die identificatie niet al op afdoende wijze kan geschieden zonder (ook) registratie van het BSN. De in dit artikel gebezigde woorden 'indien van toepassing' lijken te suggereren dat, wanneer een persoon een BSN heeft, hij dat ook in de aanvraag dient te vermelden, maar zeker is dat niet. Een andere vraag die rijst, is wat de gevolgen zijn als een aanvrager wel een BSN heeft, maar dat niet invult. De Raad verzoekt u in de nota van toelichting nader op het vorenstaande in te gaan.

De in de vorige alinea gemaakte opmerkingen ten aanzien van de voorgestelde registratie van het BSN gelden ook in relatie tot de in de artikelen K 2 en L 2 beschreven verzoeken tot het resp. stemmen met een kiezerspas en het stemmen bij volmacht, alsmede in relatie tot de in artikel M 14 genoemde lijst van personen die per brief mogen stemmen.

In artikel D 2, onder b, wordt gesproken van 'geldige Nederlandse identiteitskaart'. Ook deze formulering roept enkele vragen op. De Raad vermoedt dat hiermee niet enkel wordt bedoeld op de Nederlandse Identiteitskaart, bedoeld in artikel 16a van de Paspoortwet, maar ook op het Nederlandse paspoort. Indien dat juist is, is het wenselijk dat expliciet in de tekst van het artikel tot uitdrukking te brengen.

Wat betreft de geldigheid van de te overleggen identiteitskaart blijkt uit de tekst van de ontwerp-amvb niet wat het ijkmoment daarvoor is. De Raad vermoedt dat dit het moment van beslissing op de aanvraag is. Het is wenselijk hierover geen onduidelijkheid te laten bestaan en dit te expliciteren, bij voorkeur in de tekst van artikel D 2 zelf. Voorts wordt geadviseerd om in de nota van toelichting nader aan te geven waarom in casu niet is gekozen voor de bij identificatie van kiezers in het stembureau geldende regeling, te weten identificatie met een ten hoogste vijf jaar verlopen identificatiedocument. In de voorgestelde regeling wordt een opmerkelijk verschil gemaakt tussen kiezers die per brief stemmen (identiteitskaart moet geldig zijn op de dag van kandidaatstelling) en kiezers die in persoon met een kiezerspas stemmen (identiteitskaart mag maximaal vijf jaar verlopen zijn). Een verschil, dat de Raad niet op voorhand verdedigbaar voorkomt.

Artikel D 3 regelt bij wie in het buitenland woonachtige Nederlanders de aanvraag tot permanente registratie kunnen indienen: in beginsel rechtstreeks bij burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage of bij het hoofd van de consulaire post waaronder

Datum
15 november 2016

Kenmerk
2016-0000724033

Onderdeel
Secretariaat Kiesraad

Blad
3 van 3

de woonplaats van betrokkenen ressorteren dan wel bij de vertegenwoordiger van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten.² Uitsluitend bij burgemeester en wethouders van 's-Gravenhage mogen aanvragen per e-mail worden ingediend. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel permanente kiezersregistratie niet-ingezetenen wordt hierover opgemerkt: 'Nu de elektronische weg is opengesteld voor het rechtstreeks indienen van een verzoek bij de gemeente Den Haag hoeft niet ook de elektronische weg opengesteld te worden voor indiening bij het hoofd van de consulaire post dan wel de vertegenwoordiger'.³

Deze onderbouwing acht de Kiesraad niet in lijn met het regeringsstreven om de elektronische weg voor de burger open te stellen voor zijn contacten met de overheid en evenmin met de systematiek van de Algemene wet bestuursrecht, te weten dat het aan bestuursorganen is om de elektronische weg open te stellen. Ook in relatie tot de in de regeling voorziene doorzendplicht van zowel het hoofd van de betrokken consulaire post als de vertegenwoordiger van Nederland rijzen in dit verband vragen. De wijze waarop die doorzending dient plaats te vinden, is niet geregeld, maar aangenomen wordt dat die wel op elektronische wijze kan geschieden. De Raad is er voorstander van dat de elektronische weg wordt opengesteld voor de indiening van alle aanvragen tot permanente registratie, ongeacht bij wie deze moeten worden ingediend. In aansluiting hierop wordt ook geadviseerd om aanvraagformulieren ten behoeve van permanente registratie beschikbaar te stellen op de websites van de vertegenwoordigingen van Nederland in het buitenland.

4. Stemmen per brief

Artikel M 2 schrijft voor dat in het verzoek om per brief te stemmen een adres buiten Nederland dient te worden vermeld ten behoeve van het versturen van de briefstembescheiden. De vraag rijst wat de gevolgen (moeten) zijn van het vermelden van een adres in Nederland in plaats van een buitenlands adres. Wordt in een dergelijk geval het verzoek afgewezen of wordt het ingewilligd en worden de briefstembescheiden vervolgens naar het Nederlandse adres gezonden? De Raad kan zich voorstellen dat laatstgenoemde handelwijze in bepaalde gevallen – met name in relatie tot in Nederland wonende personen die op de dag van stemming buiten Nederland verblijven – voordelen kan hebben, maar de vraag is welke waarborgen zijn ingebouwd om te voorkomen dat langs deze weg niet in feite het stemmen per brief door alle in Nederland woonachtige personen de facto mogelijk wordt gemaakt? De Raad vraagt u in de nota van toelichting nader hierop in te gaan.

DE KIESRAAD,
voor deze,

G.M.M. Blokdijk
vicevoorzitter

M. Bakker
secretaris-directeur

² Alleen voor personen die werkzaam zijn in Nederlandse openbare dienst, alsmede hun Nederlandse echtgenoten, geregistreerde partners of levensgezellen en kinderen, voor zover dezen met hen een gemeenschappelijke huishouding voeren, is een afwijkende regeling getroffen; zij zijn verplicht hun aanvraag in te dienen bij de minister onder wiens ministerie hun werkzaamheden ressorteren.

³ Kamerstukken 2015-2016, 34 384, nr. 3, p. 9.

